

Katedrála San Lorenzo v Janove

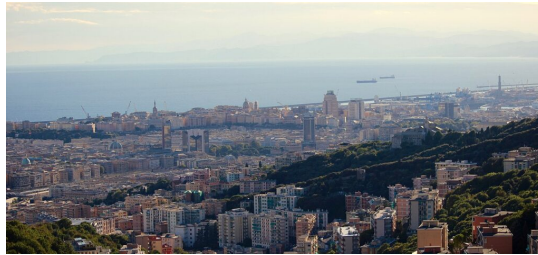
Branislav Krasnovský

19. novembra 2024 ✝ *Cirkev Kultúra*

Pár slov o Janovskej republike a o Janove

Keď som sa rozhodoval, o čom budem písať ďalší článok, uvedomil som si, že som dosiaľ venoval nedostatočnú pozornosť môjmu obľúbenému severotalianskemu mestu, ktorým je Janov.

Panoráma mesta Janov

zdroj: wikimedia commons

Janovská republika spoločne s republikou San Maríno mali vždy moje sympatie. Vyhovovalo mi, že najmä Janov bol počas svojej histórie väčšinou spojencom Španielska (keď ich dobyli Francúzi, pokračovali v guerillovom boji bez ohľadu na stratu štátnosti) a boli rozhorčenými odporcami moslimskej rozpínavosti. Nekolaborovali s moslimami ako Benátčania, ktorí sa neváhali spájať ani s osmanskými Turkami, ktorí boli smrteľnou hrozbou pre Európu od 15. do 18. storočia.

Benátčania definitívne stratili moje sympatie vtedy, keď otvorene brojili proti (po pápežoch – svätcoch) môjmu najobľúbenejšiemu pápežovi Júliovi II. (hneď za ním nasleduje v mojom pomyselnom rebríčku Urban II., kto ma pozná, vie ktorý pápež je na konci môjho pelotónu pápežov v histórii, nech tohto pápeža vrelo Pachamama chráni a sprevádza).

Počas križiackych výprav sa mestá Amalfi a Janov plne zapojili do križiackeho hnutia, znášali všetky obeť a neintrigovali ako Benátčania, ktorí neváhali využiť križiacke vojská k tomu, aby porazili na začiatku 13. storočia Byzantíncov, svojich súperov na Balkáne. Janovčania viedli s Benátčanmi takmer 300 rokov vojnu o ovládnutie obchodu v Stredomorí, žiaľ Janovčania túto vojnu prehrali. Možno aj preto, že v ich janovskej signorii (mestská rada, rozhodujúca o dianí v republike) nikdy nemali Židia tak významné postavenie ako v Benátkach.

Janov som navštívil vo svojom živote pomerne neskoro. Pokiaľ Benátky, Florenciu, Rím, San Maríno či Miláno som navštívil de facto už počas mojich vysokoškolských štúdií, do Janova som sa dostal, rovnako ako do Neapola, Messiny, Tarenta či Syrakúz až medzi rokmi 2005 – 2012. Pokiaľ juhotalianske mestá som navštívil vždy, keď tam boli semináre Kali a Silatu, do Janova som sa dostal na týždeň v roku 2008, keď sa tam konala veľká jachtárska výstava.

Bývali sme v malom rodinnom hoteli v širšom historickom centre mesta, takže každé ráno som skoro ráno vypadol z hotela, išiel na svätú omšu (vtedy ešte na Novus ordo) v bazilikách Santissima Annunziata del Vasato, alebo Santa Maria Assunta del Carignane, do kostolov San Siro, San Pietro di Banchi, del Gesù e dei Santi Ambrogio e Andrea, kde sa nachádzajú najkrajšie diela janovského baroka (Rubens, van Dyck či Reni) či do v článku predstavenej katedrály San Lorenzo.

Po svätej omši som šiel vždy na raňajky do miestnych kaviarničiek, kde mi viac chutilo ako v hoteli, moje raňajky v hoteli však nevyšli nazmar – s radosťou ich zjedli priatelia. V Janove som sa tiež naučil piť na raňajky kapučíno, dovedty som píjaval len klasickú zalievanú tureckú čiernu kávu a s týmito dvoma typmi káv si vystačím dodnes. Po raňajkách som sa ešte chvíľu túlal v historickom centre, nasledoval veľtrh a večer boli rôzne stretnutia a posedenia s Talianmi.

Známe janovské katolícke chrámy, odkaz na video na platforme YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=io78XIFVoUQ>

Katedrála San Lorenzo v Janove

Katedrála San Lorenzo v Janove je fascinujúcou zmesou histórie, architektúry a katolíckeho talianskeho duchovného dedičstva. Katedrála zasvätená sv. Vavrincovi je hlavnou rímskokatolíckou katedrálou v Janove. Prvé zmienky o kostole na tomto mieste pochádzajú z 5. storočia, súčasná stavba bola zahájená okolo roku 1098 v románskom štýle, keď bol Janov významným obchodným prístavom. Katedrála bola vysvätená pápežom Gelasiom II. v roku 1118 a v súčasnej dobe je zaujímavá tým, že je zmesou rôznych architektonických štýlov. Základ tvorí románska stavba, fasáda je gotická zo začiatku 13. storočia, zvonica a kupoly sú barokové zo 16. storočia.

Katedrála San Lorenzo (Svätého Vavrinca) v Janove

zdroj: wikimedia commons

Katedrála zaujme už na prvý pohľad zvonku. Fasádu katedrály zdobí kombinácia čierneho a bieleho mramoru, ktorý je jedným z najtypickejších znakov janovskej stredovekej architektúry, symbolizujúci dualitu svetla a temnoty. Fasáda a hlavný portál sú bohato zdobené sochárskymi reliéfmi, na ktorých sú vyobrazené biblické

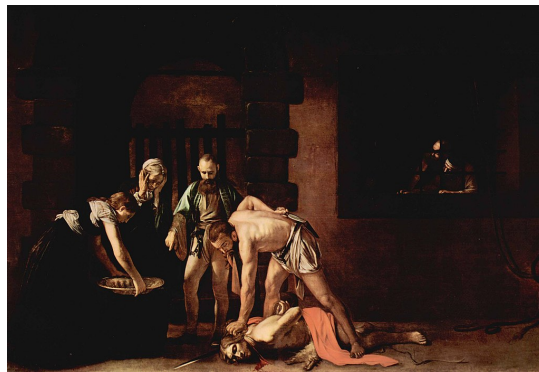
príbehy a symbolika.

Nad portálom je veľké ružicové gotické okno a pred vchodom do katedrály stoja monumentálne sochy levov, ktoré predstavujú ochrancov katolíckej viery a janovskej moci. Na hlavných portáloch sú vyobrazenia biblických príbehov vrátane Posledného súdu a život sv. Vavrinca. Nad ružicovým oknom sú figúry anjelov a Krista Kráľa a Sudcu.

Nádherný je aj interiér baziliky. Trojlodňová bazilika s masívnymi stĺpmi, ktoré nesú oblúky a klenbu, zaujmú už na prvý pohľad. Hlavný oltár je veľmi bohato zdobený, sochy sú z kvalitného mramoru a sú pozlátené.

Mne učarovala samozrejme Kaplnka sv. Jána Krstiteľa, v ktorej je podľa katolíckej legendy z križiackych dôb uložená lebka svätca a spoločne s misou, na ktorej si smilnica Salome hlavu svätca odniesla. Kaplnka je bohato zdobená freskami a mramorovými reliéfmi s biblickými motívmi. Relikviu priviezli do Janova talianski johaniti (križiaci) počas jednej z výprav v 12. storočí. Sú považované za symbol ochrany mesta a jeho veriacich. Tieto predmety sú každoročne súčasťou náboženských osláv a procesií, pri ktorých ich veriaci uctieujú.

Kaplnka je zdobená bielym a čiernym mramorom, vytvárajúcim elegantný kontrast typický pre ligúrsku architektúru. Fresky na stenách zobrazujú epizódy zo života sv. Jána Krstiteľa, ako aj krst Ježiša v Jordáne a jeho smrť. Oltár je bohato zdobený reliéfmi a sochami, ktoré znázorňujú anjelov a svätcov.

Caravaggiov nádherný barokový obraz *Státie Jána Krstiteľa*

zdroj: wikimedia commons

Jedným z umelcov, ktorý vtlčil kaplnke svoju pečať bol Domenico Gagini, jeden z najvýznamnejších talianskych sochárov 15. storočia. Významné fresky v hlavnej lodi a na kupole sú dielom maliarov zo 17. a 18. storočia, ktorí sa inšpirovali barokovým umením, kraľujú maľby Luca Cambiasa a Bernarda Castella.

Nedá mi nenapísať aspoň niečo o Domenicovi Gaginim (okolo 1420–1492), ktorý patrí k najlepším renesančným talianskym sochárom. Pochádzal z Bissone v dnešnom Švajčiarsku na brehu Luganského jazera. Narodil sa v umeleckej rodine a jeho tvorba sa rozšírila po celej severnej a južnej Itálii, pričom mal významný vplyv na vývoj renesančného umenia na Sicílii.

Rodina Gaginiocov sa špecializovala na sochárstvo a architektúru. Samotný Domenico študoval vo Florencii, kde sa inšpiroval dielom veľikánov Donatella a Brunelleschiho. Jeho diela možno objavovať nielen v Janove, ale aj v Neapole či Palerme, v ktorom prežil veľkú časť svojho života a právom je označovaný za hlavného sochára renesancie na Sicílii. Okrem Kaplnky sv. Jána Krstiteľa v San Lorenzo v Janove vyzdobil aj oltár v kostole Santa Maria della Catena v Palerme. Tento kostol sa naozaj oplatí vidieť.

Kostol Santa Maria della Catena Palermo

zdroj: youtube.com

Takisto Luca Cambiaso (1527–1585) je pojmom v talianskom a španielskom neskororenesančnom a ranobarokovom umení. Bol jedným z najvýznamnejších janovských maliarov, výrazne ovplyvnil aj Caravaggia. V závere života odišiel do Španielska na pozvanie kráľa Filipa II., kde pracoval na výzdobe kláštora Escorial. Ako manierista vytvoril množstvo nádherných diel, plných elegancie, zložitých kompozícií, dramatickosti a technickej brilantnosti. Zaujímavo dosahoval trojrozmernosť postáv za pomoci kontrastov svetla a tieňa. Okrem Escorialu môžeme jeho diela obdivovať v Palazzo Doria (sídlo Janovskej republiky) a v mnohých janovských kostoloch. Luca Cambiaso formoval nielen taliansky, ale aj španielsky barok. Jeho dramatický a expresívny štýl pripravil cestu pre Caravaggia a Rubensa.

Luca Cambiaso a jeho dojčiaci *Madonna pri sviečke*

zdroj: wikimedia commons, Google Art Project

Bernardo Castello (1557–1629) bol janovský maliar pôsobiaci v období neskorej renesancie a raného baroka. Bol úzko spojený s literárnym svetom, čo sa prejavilo v jeho ilustráciách a priateľstvách s významnými básnikmi svojej doby – najmä s Torquatom Tassom, ktorého známe dielo *Oslobodený Jeruzalem* aj ilustroval. Bol zbožným katolíkom, ktorý sa zameriaval v prvom rade na biblické motívy. Jeho maľby spájajú renesančnú harmóniu s dramatickosťou. Podľa odborníkov dokázal jednoznačne zachytiť psychologické poryvy svojich postáv a ich emócie. Nádherný je jeho obraz *Sv. Archanjel Michal poráža satana* či *Ukrižovanie Krista*. Dekoroval množstvo janovských chrámov a takisto takmer všetky janovské šľachtické sídla. Ja milujem aj jeho obraz *Narodenie Krista*.

Bernardo Castello, *Narodenie Krista*

zdroj: wikimedia commons

Vráťme sa však k bazilike San Lorenzo. Nádherne sú totiž aj všetky architektonické prvky kostola. Kupola je navrhnutá v renesančnom štýle, veža so zvonnicou dokončená v stredoveku je ikonickou časťou celého chrámu. Klenuté stropy sú pokryté freskami s vyobrazeniami svätcov a biblickými motívmi.

Najvýznamnejšie sú výjavy zo života sv. Vavrince, patróna katedrály, ktorý zomrel mučeníckou smrťou na rošte.

Zaujímavosťou je, že v roku 1941 Angličania ostreľovali Janov a neváhali ostreľovať aj katolícke kostoly. Kostol zasiahla strela z bojovej lode Malaya, ktorá však nevybuchla a dodnes sa nachádza v stene kostola. Považuje sa za zázrak, že náboj nevybuchol a katedrála bola zachránená. Aj nevybuchnutý náboj je symbolom ochrany mesta. Krátko po ostreľovaní mesta nemecká ponorka U-106 torpédovala britskú bojovú loď a vyradila ju z prevádzky.

Nevybuchnutý náboj z britského lodného dela

zdroj: wikimedia commons

Katedrála San Lorenzo bola vždy úzko spojená s históriou a identitou Janova. Je nielen duchovným centrom, ale aj symbolom jeho moci ako prístavného a obchodného mesta. Jej bohaté umelecké dedičstvo a architektúra hovoria o hrdosti a viere Janovčanov.

Medzi odborníkmi je vysoko cenený aj zlatý poklad katedrály (liturgické nádoby, predmety, rúcha...), ktorý sa nachádza v *Museo del Tesoro della Cattedrale di San Lorenzo* (Múzeum pokladov katedrály), ktoré sa nachádza priamo v priestoroch chrámu. Súčasťou tohto pokladu je vyššie spomenutá misa, na ktorej si podľa legendy Salome odniesla hlavu sv. Jána Krstiteľa, nádoba na zachytenie svätцovej krvi, Janovský kríž bohato zdobený drahokamami. Relikvie v katedrále San Lorenzo nie sú len predmetmi historického významu, ale sú tiež dôležitým symbolom duchovnej kontinuity. Janovčania ich uctievajú nielen ako odkazy na svätcov, ale aj ako zdroj nádeje, ochrany a identity mesta.

Museo del Tesoro della Cattedrale di San Lorenzo

zdroj: wikimedia commons

Katedrála San Lorenzo nie je len miestom bohoslužieb, ale rovnako aj múzeom, ktoré uchováva významné umelecké diela, vzácne relikvie a historické poklady. Jej bohatá výzdoba odráža rovnako estetické a umelecké hodnoty, ako aj duchovný význam, ktorý inšpiroval generácie veriacich a umelcov.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/katedrala-san-lorenzo-v-janove/>